

*IV. Alkalmazott Nyelvészeti Konferencia
2010.február 5., Budapest*



*Az angol progresszív
aspektus elsajátítása*

*Kovácsnai Ágnes
Bukaresti Egyetem
agnes.lorincz@gmail.com*

Előzmények

- *nagyobb szabású kutatás elő kísérlete*
- *téma:*

az angol imperfektív progresszív alakok használata magyar anyanyelvű gyermekek által
- *Miért választottam ezt a témát?*

az angol progresszív szerkezetek túlzott használata az elsajátítás kezdeti szakaszaiban

Célok

- ❖ *azoknak a nehézségeknek a megvilágítása, amelyekkel a második nyelvként angolt tanuló magyar anyanyelvű gyermekek szembesülnek a progresszív aspektus elsajátítása során*
- ❖ *az elsajátítási nehézségek okainak felkutatása*
- ❖ *módszertani javaslatok megfogalmazása a progresszív aspektus elsajátításának megkönnyítése érdekében*

Mivel magyarázható az angol progresszív alakok túlzott használata?

Elméletek:

- 1. sajátos alak*
- 2. gyakori használat*
- 3. jelöletlen alapjelentése a diskurzusban*
- 4. az első és második nyelv aspektuális sajátosságai közti hasonlóságok és különbségek*

A progresszív alak sajátos alakja

- *a progresszív alakot jelölő –ing morféma az angol anyanyelvű gyermekekénél is az első 14 legkorábban elsajátított nyelvtani morféma közé tartozik (Brown, 1973)*
- *észlelhetően kiúgró alak*
(Hatch & Wagner-Gough, 1976)
- *stabil alak*
(Robison, 1990)

A túlzott progresszív input

*Az angolt tanuló gyermekek második nyelvi produkciókban kimutatható gyakori progresszív alak használata a **túlzott progresszív input**nak köszönhető:*

- a tanórákon (tanár beszédében) és*
- a tankönyvekben*

(Larsen-Freeman, 1976, Lightbown, 1983)

A progresszív jelöletlen alapjelentése a diskurzusban

A progresszív szerkezetek diskurzus funkciója és jelölt vagy jelöletlen alapjelentése:

- *jelölt diskurzus szerep: háttér információ szolgáltatása*
- *a progresszív diskurzusban betöltött szerepe változó az igeidő függvényében:*
 - *a jelen idejű progresszív alak jelöletlen alapjelentése:
ideiglenesség, ideiglenes tartósság*
 - *a múlt idejű progresszív alak jelöletlen alapjelentése:
változatlanosság*

(Bailey, 1989)

*Az első és második nyelv
aspektuális sajátosságai közti hasonlóságok és különbségek*

Hasonlóság- angol-magyar progresszív aspektus

- ❖ *a folyamatos aspektus speciális alkategóriája*
- ❖ *folyamatban levő eseményt fejez ki*

(Comrie, 1976; Kiefer, 2000, 2006)

Különbség- angol-magyar progresszív aspektus:

❖ formai jelölés:

ang. morfoszintaktikai eszközökkel jelölt:

'be' segédige és az –ing végződés

magy. NEM jelöljük morfológiai eszközökkel csak bizonyos esetekben szintaktikai eszközökkel

pl. igekötő hátradobása, határozószók segítségével

❖ a folyamatban levő esemény és a habituális olvasat:

ang. különböző igealak

magy. ugyanaz az igealak

Példák

Formai jelölés és folyamatban levő esemény és habituális olvasat

Jelen idő:

(1) He is smoking.

Ő dohányzik. (éppen)

(2) He smokes.

Ő dohányzik. (habituális olvasat)

Múlt idő:

(3) He was smoking, when I entered.

Ő dohányzott, amikor beléptem. (éppen)

(4) He smoked.

Ő dohányzott. (habituális olvasat)

Kutatási kérdések és hipotézisek

Az angol nyelv elsajátítás kezdeti szakaszában

- 1. nagyobb mértékben használják az angol progresszív alakokat, mint az egyszerű alakokat*
- 2. a progresszív szerkezeteket azokkal az igékkel is használják, amelyek eredményt és állapotot fejeznek ki*
- 3. az igeidő megválasztásától is függ a progresszív alakok használata: jelen időben gyakoribb a progresszív alak használata, mint múlt időben*

Alanyok

- $N=31$
- *hetedik és nyolcadik osztályos magyar anyanyelvű tanuló*
- *heti két órában tanulják az angolt*
- *13-14 éves diákok*
- *tanulták már az angol jelen és múlt idejű progresszív igeidőket (present progressive, past progressive), de a perfekatív jelen és múlt progresszív alakokat még nem (present perfect progressive, past perfect progressive)*

Kutatási módszer

□ *4 feladattípus:*

1. Irányított szövegalkotás

2. Kiegészítendő szöveg

3. Eldöntendő fordításos gyakorlat

4. Képleírás

□ *3 tanóra alatt (3X50') oldották meg a 4 tesztet*

□ *Mind a négy tesztben ugyanazt a 8 igét használtuk
(a 4 Vendler féle ígetípusból 2-2 ige)*

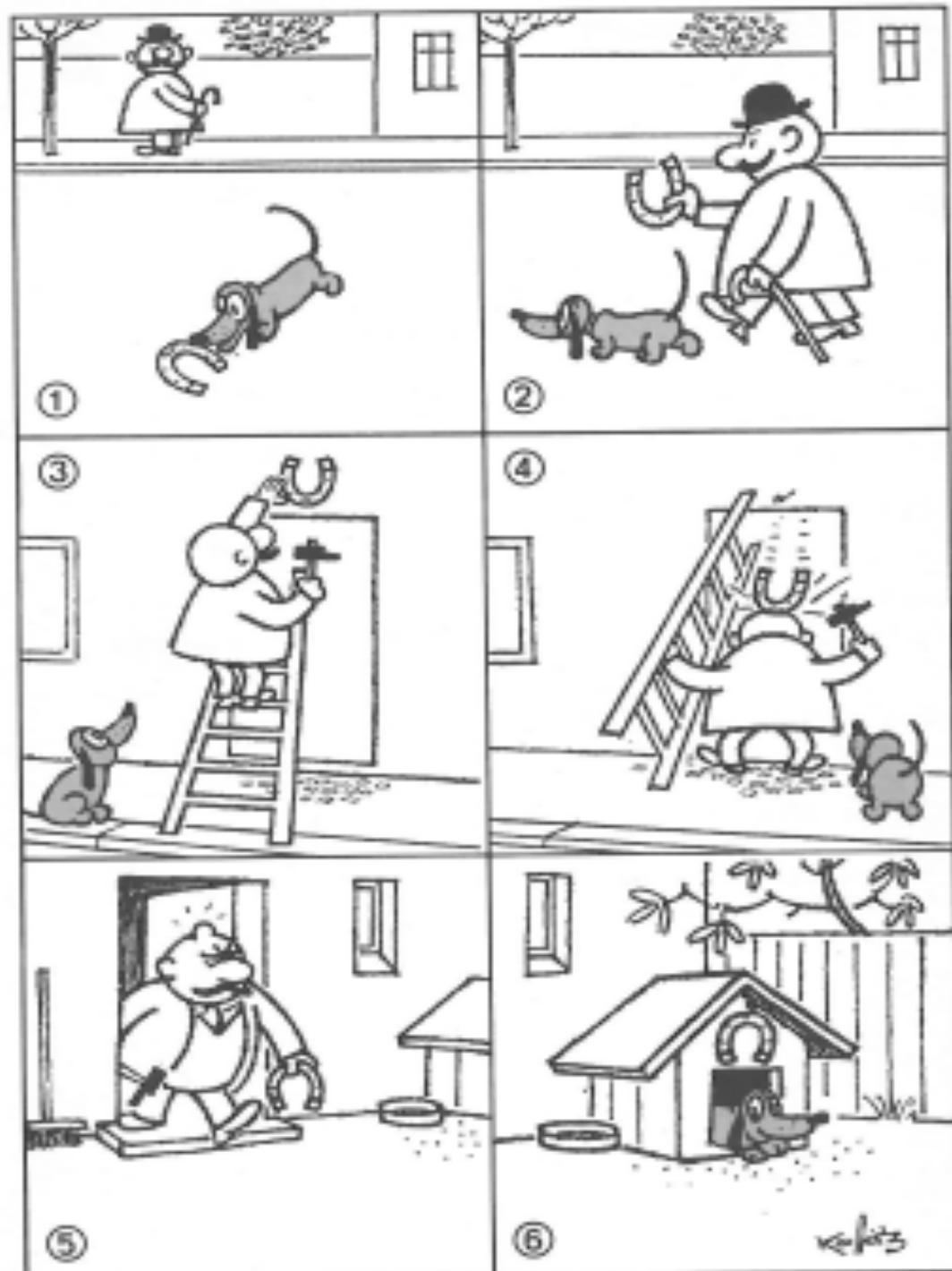
Irányított szövegalkotás

*Activities/
Cselekvések:
climb, walk*

*Accomplishments/
Teljesítmények:
build, decorate*

*Achievements/
Eredmények:
fall, find*

*States/
Állapotok:
like, see*



Az előtesztelés eredményei (1)

Irányított szövegalkotás

Igetípusok	Igék	Progresszív alakok	Egyszerű alakok	
		%	%	
		<i>múlt</i> (<i>past progressive</i>)	<i>múlt</i> (<i>past simple</i>)	<i>jelen</i> (<i>present simple</i>)
<i>Cselekvés</i> (<i>Activity</i>)	walk	43	36	3
	climb	16	65	-
<i>Teljesítmény</i> (<i>Accomplishment</i>)	build	3	52	13
	decorate	3	40	12
<i>Eredmény</i> (<i>Achievement</i>)	fall	16	71	13
	find	3	75	6
<i>Állapot</i> (<i>State</i>)	like	-	62	6
	see	9	78	3

Az ige típusok progresszív és egyszerű múlt alakokkal való kombinációjának gyakorisági skálája

Múltidejű progresszív alak (past progressive):

Teljesítmény < Állapot < Eredmény < Cselekvés

Egyszerű múlt és jelen alak (past simple és present simple):

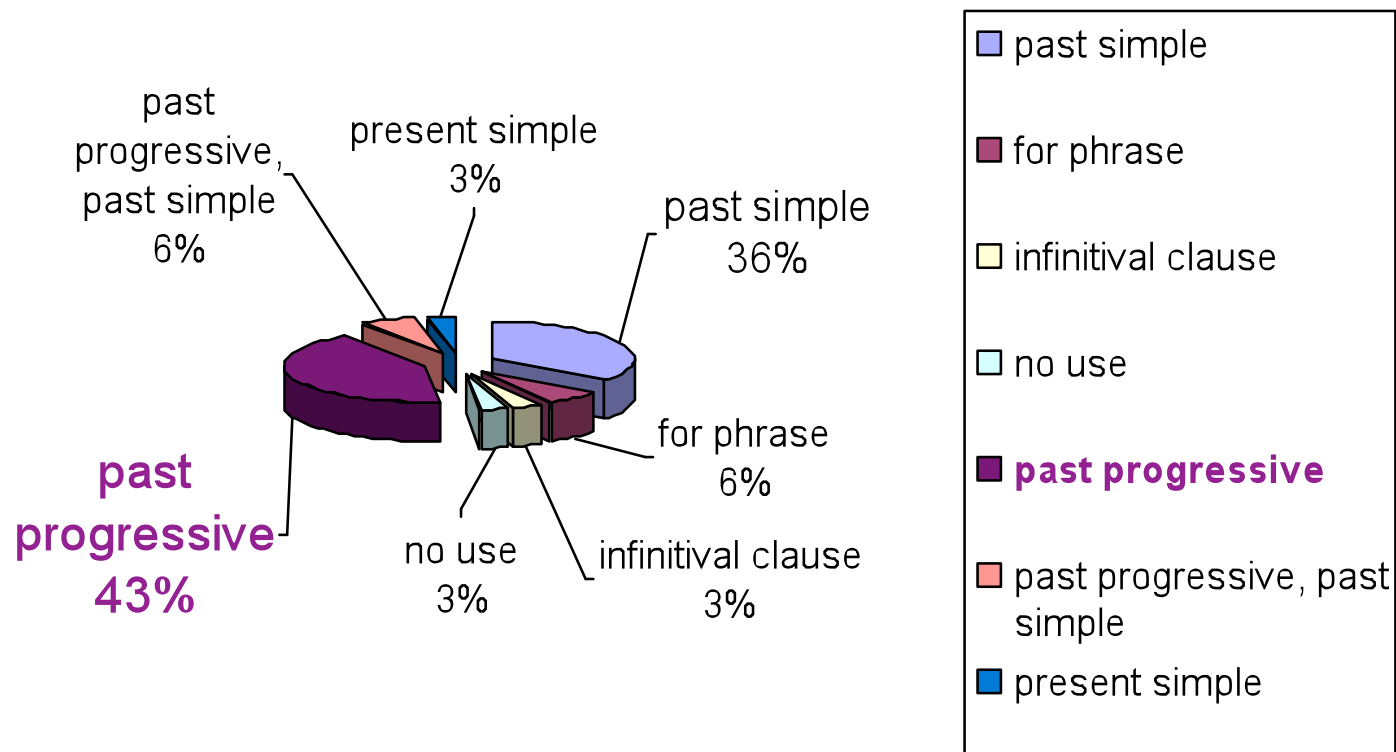
Egyszerű múlt: Teljesítmény < Cselekvés < Állapot < Eredmény

Egyszerű jelen: Cselekvés < Állapot < Teljesítmény < Eredmény

Egyszerű alakok (összesítve a múlt és jelen egyszerű alakok):

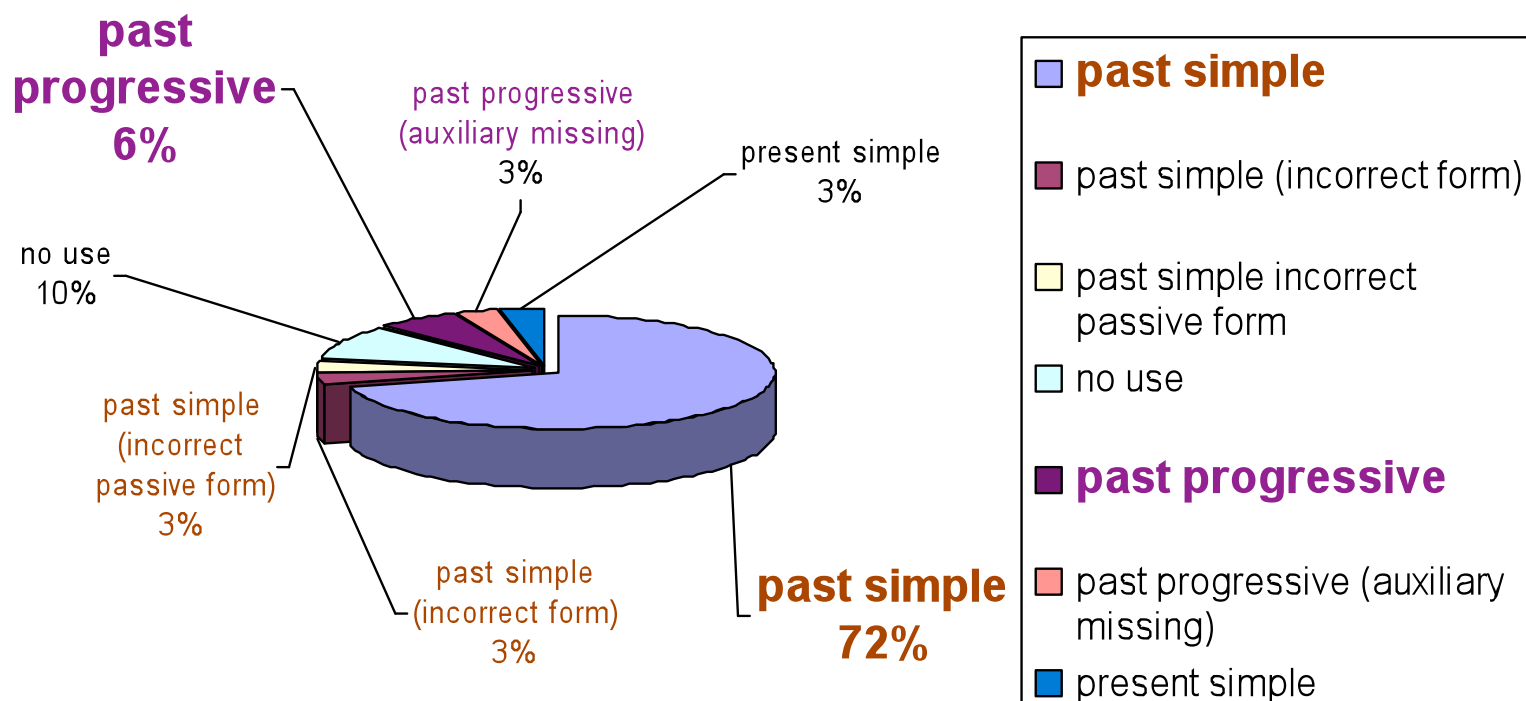
- Cselekvés < Teljesítmény < Állapot < Eredmény*

A cselekvést kifejező "WALK" ige

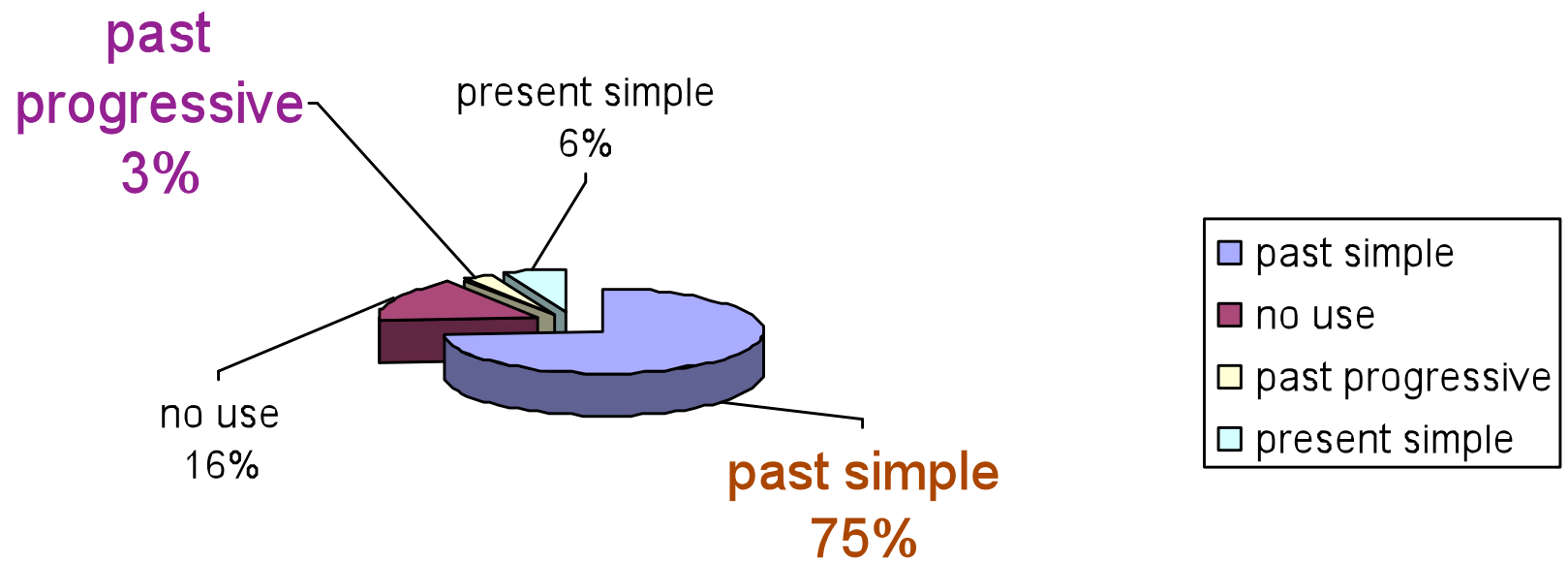


- *a progresszív alak használata csak a cselekvést kifejező igék esetében domináns*
- *Aspektus Hipotézis*
(Andersen, Shirai, 1994, 2007; Bardovi-Harlig, 1994, 1998)

Az állapotot kifejező ige "SEE"



A eredményt kifejező ige "FIND"



Az előtesztelés eredményei (2)

Kiegészítendő szöveg

Igetípusok	Igék	Progresszív alakok %	Egyszerű alakok %	
		<i>múlt</i> (<i>past progressive</i>)	<i>múlt</i> (<i>past simple</i>)	<i>jelen</i> (<i>present simple</i>)
Cselekvés	walk	48	49	3
	climb	6	91	3
Teljesítmény	build	3	94	3
	decorate	7	91	3
Eredmény	fall	10	80	10
	find	7	90	3
Állapot	like	13	84	3
	see	-	94	6

Az első két feladat összesített eredményei

- *túlnyomó többségben egyszerű és nem progresszív alakokat használtak*
- *csak a cselekvést kifejező igékkal használtak jelentős mértékben progresszív alakokat, a többi ige típus előfordulása progresszív szerkezetekkel nem tekinthető jelentős mértékűnek (leginkább a teljesítményt és az állapotot kifejező ige esetében)*

Az előtesztelés eredményei (3)

Eldöntendő fordításos gyakorlat

Igetípusok	Igék	Progresszív alakok %	Egyszerű alakok %
		<i>jelen</i> (<i>present progressive</i>)	<i>jelen</i> (<i>present simple</i>)
Cselekvés	walk	84	16
	climb	90	10
Teljesítmény	build	84	16
	decorate	84	16
Eredmény	fall	71	29
	find	55	45
Állapot	like	32	68
	see	58	42

A hipotéziseinket igazoló eredmények

- 1. az alanyok túlnyomó része a jelen idejű progresszív mondatokat találja helyesnek, akkor is ha az egyszerű alak lenne a megadott magyar mondat helyes angol megfelelője*
- 2. helyesnek találják a progresszív alakot olyan ige típusok esetében is, amelyek állapotra és eredményre vonatkoznak*
- 3. az igeidő megválasztásától is függ a progresszív alakok használata, vagyis jelen időben láthatóan dominánsabb a progresszív alak használata, mint múlt időben (lásd az első két teszt eredményeit, ahol inkább egyszerű alakokat használtak a progresszív helyett is)*

Az előtesztelés eredményei (4)

Irányított képleírás



The group
(find) a treasure box.

- ❖ *jelenidő ben a preferált a progresszív és nem az egyszerű alak*
- ❖ *a progresszív alakokat az állapotot és eredményt kifejező igék esetében is jelentős százalékban használták.*

Összegzés

A négy teszt eredményei alapján a következő megállapítások:

- *a magyar anyanyelvű gyermekek az angol nyelv elsajátításának kezdeti szakaszában:*
 - *a jelen idejű progresszív alakokat túlzott mértékben használják (azokkal az ige típusokkal is amelyekkel nem szabadna)*
 - *a múlt idejű progresszív alakokat csak elenyésző arányban használják (talán azért mert már nem az aktuális anyagrész)*
- *az állapot és eredmény igék használata progresszív alakokkal azzal magyarázható, hogy nem sajátították el még a pontoszerű vs. folyamatos szemléletet*

Módszertani javaslatok

A jelenlegi módszerek nem bizonyulnak hatékonnak a progresszív tanításában:

szükséges egy szemantikai alapú megközelítés kidolgozása a szemlélet kialakítása érdekében, amely megkönnyítené a progresszív aspektus elsajátítását az angolt második nyelvként tanuló magyar anyanyelvűek számára

pl. kiindulva az „éppen” teszt és/vagy kérdések alkalmazásából:

Sándor mit csinál éppen? / Sándor mit csinált éppen akkor, amikor...?

**He works, He is working / *He worked, He was working.*

Sándor mit csinál általában? Mivel tölti az idejét? / Sándor mit csinált általában?

*He works, *He iss working. / He worked, *He was working.*

Felhasznált irodalom

Bailey, N. 1989. Theoretical implications of the acquisition of the English simple past and past progressive, in S. Gass, C.Madden, D. Preston, L.Selinker (szerk.) *Variation in Second Language Acquisition Psycholinguistic Issues*, Clevedon, Avon, England: Multilingual Matters

Berman, R.A., Slobin, D.I. 1994. *Relating Events in Narrative – A Crosslinguistic Developmental Study*, Hillsdale, New Jersey, Hove UK: Lawrence Erlbaum Associates Publishers

Kiefer, F. 2000. *Jelentélemélet*, Budapest: Corvina Kiadó

2000. *Strukturális magyar nyelvtan 3.: Morfológia*, Budapest: Akadémiai Kiadó

2006. *Aspektus és akcióminőség. Különös tekintettel a magyar nyelvre*, Budapest: Akadémiai Kiadó

Rong, H. 2009. Two linguistic constraints on the L2 acquisition of the English progressive morphology in *CELEA Journal*, vol.32, nr.1

Schüßler, I., Tzschope, R. (eds.). 1972. *So ein Dackel*, München : Klett Edition Deutsch

Shirai, Y. 2007. The Aspect Hypothesis, the comparative fallacy and the validity of obligatory context analysis: a reply to Lardiere in *Second Language Research* 23, 1, 51–64

Vendler, Z.1976. *Linguistics in Philosophy*, Ithaca and London, Cornell University Press, 96-121

A decorative background with a green gradient. On the left side, there is a white, stylized floral and vine pattern. The pattern consists of several thin, winding lines that form loops and spirals. Small, five-petaled flowers and leaves are scattered along these lines. The overall style is elegant and artistic.

*Köszönöm
a megtisztelő
figyelmet!*